تاک

کودک مستقل

لیلا کاظم‌لو
پژوهشگر مؤسسه کودکی مدرس

● یکی از مهم‌ترین اهداف برای هر والدی، تربیت کودکی مستقل و خودمختار است. در اوایل رشد، کودکان روی پدر و مادر حساب می‌کنند. برای تغذیه، تمیزشدن و تحرک به پدر و مادر متکی هستند. کم‌کم که بزرگ‌تر می‌شوند، در مراحل ابتدایی زندگی مستقل می‌شوند، ولی هنوز به پدر و مادر برای عشق، حفاظت، راهنمایی و حمایت وابسته هستند. آیا فکر کرده‌اید چه کنیم تا کودکانی مستقل و خودمختار بدون وابستگی و وابسته‌بودن تربیت کنیم؟ کودکان مستقل ذاتا انگیزه دارند، چون اجازه دارند دلایل خودشان را پیدا کنند. فرصت و راهنمایی برای کشف درون خود را پیدا کرده‌اند. با والدین همکاری زیادی دارند و عقاید و خواسته‌های این کودکان از سوی والدین استقبال و بررسی می‌شود. می‌توانند خوب تصمیم‌گیری کنند. ما به عنوان پدر و مادر وظیفه داریم مسئولیت‌هایی در قبال فرزندان خود داشته باشیم و از کودکان نیز وظیفه و مسئولیت‌هایی را بخواهیم تا انجام دهند. باید به کودکان فرصت، ابزار و پشتیبانی برای دنبال‌کردن اهداف را بدهیم. فرصت یعنی ایجاد زمینه برای رسیدن به هدف و ابزار شامل تأمین عشق، راهنمایی، تشویق به‌موقع در تلاش‌های کودکان‌مان و مسئولیت کودکان شامل آنچه برای انجام حداکثری رسیدن به اهداف است، مانند بهترین تلاش، نظم و متعهدبودن. فهرستی از کارهایی که می‌خواهیم انجام دهد، با کمک خودش تهیه کنیم. این فهرست با توجه به توانمندی‌های کودکان است. پس در قبال انجام‌ندادن آن محرومیت در نظر بگیرید. این برنامه باید واضح و روشن انجام شود. فرزندان‌مان باید مسئولیت موفقیت و شکست خود را بر عهده بگیرند. به کودک اجازه دهیم برای خود ارزش قائل شود و این به معنای خودشیفتگی و مغروربودن نیست، نقاط ضعف و قوت خود را بشناسد و از داشته‌های خود لذت ببرد و نقاط ضعفش را تقویت کند. با کودکان خود با عشق و علاقه برخورد کنید، پاسخ صحیح به احتیاجات کودک سبب می‌شود او احساس کند فرد باارزشی است، البته شما همواره قادر نیستید به نیازهای کودکتان به طور سریع پاسخ دهید، مسلما مواردی پیش می‌آید که پاسخ به نیازها امکان‌پذیر نیست. کودک کم‌کم به این تغییرات پی می‌برد و خود را هماهنگ می‌کند. همین که او احساس کند شما همواره با عشق و علاقه با او برخورد می‌کنید، برای او کافی است. به جای کودک، کار انجام ندهید. اجازه دهید خود کودک کارهای شخصی خود را انجام دهد. گاهی لازم است ما دور از کودک بایستیم و نظارت داشته باشیم درباره آماده‌کردن کیف مدرسه، برداشتن خوراکی‌ها، لباس‌پوشیدن، ولی از دور، نه به جای کودک کار انجام دهیم. گاهی والدین فکر می‌کنند اگر من کیف او را مرتب نکنم، اگر برنامه درسی او را آماده نکنم در مدرسه خجالت می‌کشد یا خواهند گفت چه پدر و مادر بی‌مسئولیتی، ولی عملا این‌گونه نیست. شما با معلم و مربی او صحبت کنید. برنامه بگذارید و انجام مسئولیت‌های کودک را بر عهده خودش بگذارید، فقط نقشی که دارید، نظارت است نه انجام کارهای شخصی. برای این منظور برنامه‌ریزی و برای خود یادداشت‌برداری کنید و طبق برنامه پیش بروید.

«فقر آموزشی» حلقه واسط به‌ارث‌رسیدن «فقر درآمدی»

اعظم پویان
روزنامه نگار

شاخص‌های فقر و مقایسه آن با آمارهای حوزه آموزش نشان می‌دهد در کشور ما هنوز علم، ثروت می‌آورد. در خانواده‌های فقیر به محض اینکه کوچک‌ترین فشار درآمدی بر آنها تحمیل شود، اولین چیزی که از سبد خانوار حذف می‌شود، آموزش و بهداشت است. این خانواده‌ها برای تأمین نیازهای اولیه‌شان چاره دیگری ندارند جز اینکه از نیازهایی که ظاهرا ضرورتی برایشان ندارد، کم کنند تا حداقل نانی برای خوردن و سقفی برای ادامه حیات داشته باشند. به این ترتیب، فقر از نسلی به نسل دیگر به ارث می‌رسد. جنبه‌های گوناگون فقر در تعامل هستند و به شکلی یکدیگر را تقویت می‌کنند. درواقع توسعه آموزش نه‌فقط به سلامت آحاد جامعه بهبود می‌بخشد، بلکه به نتایج بهداشتی بهتر و درآمدهای بالاتر هم منجر می‌شود. آموزش فرصتی برای توسعه کشور است. این توسعه در همه بخش‌ها صورت می‌گیرد و فقط در بخش اقتصادی نیست. درواقع می‌تواند در حوزه فرهنگ و اجتماع نیز معنادار باشد. در بخش اقتصاد بحث فقر و داشتن رفاه را مطرح می‌کند. در حوزه اجتماعی، تربیت اجتماعی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های اجتماعی و مشخصا بحث سلامت را می‌آورد و در بحث فرهنگی هم بحث تعالی انسانی مطرح است. اینکه انسان‌ها چگونه می‌توانند به مقام جانشینی خداوند روی زمین برسند. در این حالت، آموزش درواقع هم اقدامی تاریخی برای توسعه و هم ضرورت برای توسعه است. گاهی وقتی می‌خواهیم موضوع آموزش را مطرح کنیم، ابتدا باید بررسی کنیم ببینیم آیا این بحث توسعه برایش مفید است یا خیر. درواقع این یک پیش‌نیاز است. بحث دیگر این است که برای تحقق توسعه نیازمند آموزش هستیم. در این حالت، چهار محور بهداشت، آموزش، رفاه اجتماعی و رفاه خانوادگی معنادار می‌شود. خانواده‌هایی که از سطح سواد برخوردارند و آموزش لازم را دیده‌اند، طبیعتا نوع ارتباط‌شان با خانواده و فرزندان و جامعه‌شان کاملا متفاوت با کسانی است که آموزش ندیده‌اند و هنوز سواد ندارند. خانواده‌ها وقتی باسواد می‌شوند، می‌توانند از ظرفیت‌های موجود در جامعه بهره گیرند.

آموزش، کالای فراموش‌شده سبد خانوار

والدینی که در کودکی از آموزش محروم بوده و نتوانسته‌اند از امکاناتی که امروز می‌توانسته است بستر توسعه را فراهم کند استفاده کنند، اکنون فرزندانی دارند، بنابراین جای خالی آن آموزش والدین را برای فرزندان‌شان نهادهای موجود در اجتماع باید پر کنند؛ نهادهایی مانند مدرسه و... . در این حالت خانواده باید هزینه بیشتری صرف این موضوع کند و برای اینکه هزینه بیشتر دهند، نیازمند منابع مالی متناسب‌اند که در دسترس‌شان نیست و به این ترتیب، چرخه فقر بازتولید می‌شود. طبیعی است اولین ظرفیتی که در خانواده‌های فقیر حذف می‌شود، بحث آموزش و سواد و فرهنگ است زیرا جزء کالاهای ضروری محسوب نمی‌شوند. نیازهای اساسی‌شان خوراک و پوشاک است و بعد از آن موارد فرهنگی است. خانواده‌ای که نسبت‌به کالاهای اساسی‌اش درمانده است، امکان اینکه برای کالاهایی مثل آموزش سرمایه‌گذاری کند، ندارد. آموزش یک سرمایه‌گذاری مضاعف است. تولید آموزش تصاعدی است. شما وقتی که به مادری آموزش می‌دهید، برای فرزندانش آموزش می‌بیند و فرزندان برای فرزندان‌شان و به این ترتیب، آموزش از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. درواقع به‌صورت تصاعدی رشد پیدا می‌کند بنابراین وقتی شما این آموزش را کسر می‌کنید، از هزینه خانوار طبق آمار در دهک اول اولین چیزهایی که حذف شده، آموزش و بهداشت است.

بی‌عدالتی اجتماعی قصوری حقوقی است

آنچه در قانون اساسی آمده، این است که مکلف هستید شرایط آموزشی همه شهروندان و همه اتباع ایرانی را به‌طور مجانی فراهم کنید. وقتی به هر دلیلی گروهی از آموزش حذف شوند، درواقع عدالت اجتماعی درباره این افراد رعایت نشده است. پس به‌لحاظ حقوقی قصور داریم. نهادهای غیردولتی و اجتماعی نیز می‌توانند کمک کنند اما ظرفیت آنها به دلیل محدودبودن منابع‌شان است. دولت‌ها معمولا با کمک سازمان‌های مردم‌نهاد سرمایه‌گذاری مشترک کرده و شکاف به‌وجودآمده از نظر آموزشی را پر می‌کنند. در کشور ما این بعد بسیار کم‌رنگ است. سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند آموزش خانه به خانه داشته باشند و دولت می‌تواند در بخش حاکمیتی آموزش دهد. درواقع با تخصیص بودجه لازم کار اجرا را در اختیار سمن‌ها می‌گذارد. در بلندمدت اگر این اتفاق منجر شود که آموزش و بهداشت از دهک‌های پایین حذف شود، این مسئله هزینه‌ای مضاعف را بر جامعه تحمیل می‌کند. شیوع بیماری‌های واگیردار و پایین‌بودن سطح تغذیه و... باعث می‌شود جامعه دچار افت‌وخیزهایی جدی باشد. تا زمانی که نتوانید در این دو حوزه سرمایه‌گذاری کنید، نمی‌توانید ادعا کنید کاری انجام شده است. در بخش حاکمیتی به این جمع‌بندی نرسیده‌ایم که از نهادهای مدنی و سمن‌ها استفاده شود. دولت به تشکل‌های غیردولتی نیاز دارد تا در جاهایی که خود نمی‌تواند ورود پیدا کند از این بخش کمک بگیرد زیرا این تشکل‌ها مردمی‌اند. دولت باید از سازمان‌های مردم‌نهاد حمایت کند. درواقع باید ساختارها را تقویت کند تا افراد داوطلب بیشتری به اینها بپیوندند تا بتوانند موفق عمل کنند؛ مانند تجربه‌ای که در گذشته درباره نهضت سوادآموزی وجود داشت.

ضرورت طراحی و سازماندهی محتوای برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی

پروین احمدی . کارشناس آموزشی

مطابق با سند برنامه درسی ملی، سن شروع دوره پیش‌دبستان، پنج سال تمام بوده و برنامه این دوره رسمی، عمومی و اجباری است و توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ارائه خواهد شد و با توجه به ویژگی‌های کودکان منعطف و سیّال است. البته میزان حضور نوآموزان در مراکز پیش‌دبستانی انعطاف‌پذیر بوده و بنا بر شرایط و نیاز آنها و به تشخیص مرکز مربوطه تعیین خواهد شد (سند برنامه درسی ملی، ۱۳۹۱).

در سند ملی آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، با عنوان هدف کلان سوم، گسترش و تأمین همه‌جانبه عدالت تربیتی در نظام تربیت رسمی و عمومی از اهداف نهاد آموزش و پرورش شناخته شده است. در این راستا، هدف عملیاتی آن، بسط عدالت در دسترسی به فرصت‌های تربیتی برخوردار از کیفیت، برای آحاد جمعیت لازم‌التعلیم کشور بیان شده و راهکارهایی برای آن برشمرده شده است که در ذیل به چهار راهکار مربوط به بحث حاضر اشاره می‌شود:

۱- جلب مشارکت فعال نهادهای فرهنگی در توسعه فرهنگ عمومی جهت مطالبه و گسترش فرصت‌های تربیتی برخوردار از کیفیت

۲- بومی‌سازی و اجرای برنامه «آموزش برای همه»

۳- تعمیم آموزش‌های موسوم به پیش‌دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند

۴- توانمندسازی مربیان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ‌رو و همچنین مناطق دوزبانه و با نیازهای ویژه، از توسعه فرصت‌های دسترسی به آموزش‌های باکیفیت معیار.

یافته‌های تحقیقات ملی و بین‌المللی حاکی از آن است که عملکرد تحصیلی کودکانی که زبان مادری آنها متفاوت از زبان آموزش است، ضعیف‌تر بوده و بر ضرورت اجرای دوره پیش‌دبستان برای این کودکان و تأثیر آموزش پیش‌دبستان بر رشد زبان این کودکان تأکید داشته‌اند.

توجه به برنامه‌های درسی و محتوای آموزشی در دوره پیش‌دبستان با تأکید بر مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی و زبانی از جمله اولویت‌های آموزش و پرورش در راستای برقراری عدالت آموزشی است.

محتوای برنامه درسی از عناصر مهم نظام آموزشی است که به طور مستقیم بر دانش، نگرش و رفتار و به طور کلی شخصیت یادگیرنده تأثیرگذار است. عنصر محتوا در برنامه درسی، شامل دانش (مفاهیم و نظریه‌ها)، نگرش (ارزش‌ها، گرایش‌ها و باورها) و مهارت‌ها (فعالیت‌ها)یی است که آموزش داده شده یا آموخته می‌شود. محتوای باکیفیت و غنی در برنامه درسی پیش‌دبستان نه تنها کودکان را برای یادگیری درسی آماده می‌کند، بلکه در رشد مهارت‌های عاطفی، اجتماعی و ارتباطی آنان نیز مؤثر است.

بر اساس مصوبه ۷۷۰ جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۵ محتوای متداول در دوره پیش‌دبستان شامل: انس با قرآن، قصه، شعر و سرود، بازی، نقاشی، کاردستی، نمایش خلاق، بحث و گفت‌وگو، مشاهده، آزمایش، گردش علمی، تماشای فیلم و نحوه استفاده از فناوری‌های جدید است. این فعالیت‌ها در فرایند تولید محتوای آموزشی، با نگاه تلفیقی به حوزه‌های یادگیری دینی، اجتماعی، هنری، ریاضی، تربیت‌بدنی، علوم، طراحی می‌شوند و با هدایت مربی، به روش فعال به اجرا در می‌آیند.

به استناد ماده ۵ اساسنامه دوره پیش‌دبستان، محتوا و مواد آموزشی این دوره در چارچوب راهنمای برنامه درسی به صورت غیرمتمرکز تهیه می‌شود. به این منظور، کارگروه‌های ویژه در هر استان متولی تولید محتوای دوره پیش‌دبستان بوده و تولیدات خود را متناسب با شرایط بومی، محلی و فرهنگی منطقه خود تدوین کرده و پس از بررسی و تأیید کارشناسان دفتر تألیف کتاب‌های درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش به اجرا در می‌آورند. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، محتوای غالب در دوره پیش‌دبستان در قالب فعالیت (مهارت) و به صورت درهم‌تنیده و تلفیقی طراحی و تدوین می‌شود. ایده تلفیق برنامه درسی (curriculum integration) شناخته‌شده‌ترین و رایج‌ترین رویکرد طراحی برنامه درسی در پیش‌دبستان است. تلفیق برنامه درسی، درهم‌آمیختن و ارتباط‌دادن محتوای برنامه درسی (اعم از دانش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌ها در موضوعات درسی مختلف) به منظور تحقق انسجام تجربیات یادگیرندگان است. تحقیقات متعدد به تأثیر مثبت و سازنده رویکرد تلفیقی (درهم‌تنیده، یکپارچه) در دوره‌های مختلف تحصیلی به ویژه، دوره پیش‌دبستان بر پیشرفت تحصیلی و بیش از آن بر رشد مهارت‌های عاطفی و اجتماعی کودکان اذعان داشته‌اند. در این رویکرد، پیش و بیش از آنکه به ماهیت موضوع درسی و دانش اندوخته‌شده و معرفت سازمان‌یافته در دروس مختلف متمرکز شود، بر علائق و نیازها و شرایط و مقتضیات یادگیرنده تمرکز دارد. به اصطلاح، محتوا بر اساس «نظم روان‌شناختی» و نه «نظم منطقی» تنظیم می‌شود. در واقع، تفاوت‌های فردی و منحصربودن هر یادگیرنده در سبک یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد و این امر خود موجب جذاب و برانگیزنده‌شدن آموخته‌ها و تجربیات یادگیری خواهد بود. این رویکرد به ویژه برای برنامه درسی مناطق دوزبانه که ویژگی خاصی دارند، بسیار مفید است.

آموزش‌های قبل از خدمت و ضمن خدمت مربیان دوره پیش‌دبستان اجتناب‌ناپذیر است و در این راستا، همکاری مسئولان و کارکنان مرکز پیش‌دبستانی و توجیه آنان، همچنین، همکاری و توجیه والدین کودکان و ارتباط مستمر آنان با مربی و هماهنگی خانه و مرکز پیش‌دبستانی بسیار حائز اهمیت است. نقض غرض خواهد بود، چنانچه تلاش‌ها و فعالیت‌های مربی در پیش‌دبستان به وسیله گفتار و کردار والدین مورد سؤال و تردید قرار گیرد و دوگانگی در آموزه‌های خانه و مرکز پیش‌دبستانی به وجود آید.

یادداشت

جمع دانش‌ها زیر چتر حقیقت زبان

کامل حسینی
معلم

● فلسفه تحلیلی نشان داده است معمولا فهم نادرست افراد مثلا متفکران با یکدیگر، متهم با قاضی، معلم با دانش‌آموزان و... به مسئله زبان، نفهمیدن درست مفاهیم، واژه‌ها و گزاره‌ها بر می‌گردد. درس زبان و ادبیات با روشن‌کردن معنای گوناگون واژه‌ها و مقاصد مختلف گزاره‌ها کمکی شایان می‌کند. شاید در نگاه بیشتر دانش‌آموزان و حتی برخی معلمان (ناآگاهانه) وظیفه شرح معنای لغات و مفاهیم ناآشنا فقط محدود به مسئولیت معلم ادبیات است و معلمان سایر درس‌ها نیازی چندان به شرح واژه‌ها و معنای مختلف احتمالی گزاره‌ها ندارند. اما در واقع، دانش‌آموزان از اینجا با معضلی بزرگ روبه‌رو خواهند شد؛ به‌ویژه مقاطع تحصیلی ششم ابتدایی و مقطع بعدی یعنی متوسطه دوره اول، زیرا لغات نامأنوس و تخصصی‌تر نسبت به درس سال پیشین بیشتر خواهد شد و زبان این دوره در حکم پیش‌زمینه‌ای برای یادگیری دانش‌های تخصصی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی و... است.

از طرفی دیگر، میان زبان کتاب‌ها با زبان مادری تفاوت‌هایی از لحاظ دستور زبان و مهم‌تر از آن تفاوت نوع و معنی واژه‌ها دیده می‌شود. البته غرض نگارنده در این بحث، سلبی‌بودن یا نبودن این تفاوت نیست، بلکه توجه به ایده اصلی «فلسفه تحلیلی» است که با تأسی از آن باید در فرایند آموزش دانش‌ها از درس ادبیات تا سایر دانش‌ها در فکر راه‌حلی برای کاستن از کج‌فهمی و ناسازگاری‌هایی باشیم که در برخی زمان‌ها به سبب آشنانبودن دانش‌آموزان با حقیقت پیچیده متافیزیک زبان؛ معنا، مفهوم متکثر واژه‌ها و شیوه به‌کارگیری‌شان رخ می‌دهند.

بدیهی است توجه‌نکردن جدی به حل این معضل از سوی معلمان و دانش‌آموزان در فرایند تدریس و آموزش می‌تواند به‌طور پنهان آسیب‌هایی را وارد کند؛ از جمله اینکه فهم بهتر و به‌موقع مطالبی که بیشتر جنبه تحلیلی دارند، تحقق پیدا نمی‌کند و درنتیجه دانش‌آموزان مجبور خواهند شد بیشتر مطالب را بدون فهمش به یاد بسپارند. دومین مورد اینکه تدریس برای آموزگاران این درس یعنی ادبیات، چه‌بسا سنگین‌تر خواهد شد زیرا آنها یک‌تنه باید در کلاس درس درگیر به‌کارگیری درست واژگان همراه با درک بهتر گزاره‌ها از سوی دانش‌آموزان باشند.

بنابراین به نظر نگارنده، برای بهترشدن میزان درک، فهم و سواد ادبیات گفتاری نوشتاری دانش‌آموزان هنگام برخورد با واژگان و اصطلاحات در سایر کتاب‌های غیر از درس ادبیات در صورت امکان، دبیران می‌توانند نخست از دانش‌آموزان بپرسند و در صورت آشنانبودن دانش‌آموزان با این واژگان مطرح‌شده معناهای مختلف و سویه‌های کلی واژهای مهم را متناسب با سطح فهم دانش‌آموزان شرح و تبیین کنند. بدیهی است چنین رویکردی بیانگر هماهنگی کلی میان فعالیت آموزشی دبیران و همچنین نشان پل‌زدن میان دانش‌های مختلف با حقیقت زبان تدریس آنهاست یعنی کمک به کشف معنای دقیق و مختلف واژگان و در نهایت درک منطقی گزاره‌ها از سوی دانش‌آموزان است.

جدول ۳۶۱۴ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- دارایی شخصی- از سلسله‌های پادشاهی ایران ۲- آزادشده از زندان- شهری در ایتالیا- طایفه‌ای از مغولان ۳- تابلوی تبلیغاتی بزرگ- با سر به زمین‌خوردن ۴- حرف همراهی عرب- عنوان احترام‌آمیز برای پیامبران و امامان- داستانی کوتاه نوشته ماکسیم گورکی ۵- فاقد تحرک - تعجب و حیرت- درجه حرارت ۶- سخن زیر لب از روی نارضایتی- لطف و مهربانی- بوی خوش ۷- کین سیاوش را گرفت- شهری در شهرستان دماوند- برگزیده ۸- ماه اول سال عبری- نشاسته- پیرایه ۹- رنگ‌نشده!- نقاش ایرانی عهد تیموری و صفوی- تکیه‌کلام درویش ۱۰- تأکیدشده- از جزایر جنوبی ایران- سوره نودویکم قرآن ۱۱- خلق‌وخو- عابد نصرانی که از نبوت حضرت محمد(ص) در کودکی خبر داد- پیروی‌کردن ۱۲- ساختمان‌ها- نوعی کاغذ نامرغوب- صوت شگفتی ۱۳- غار دیدنی همدان- تربیت‌شده و اهلی ۱۴- جنایت‌کار- رمانی نوشته رضا امیرخانی- شب‌زنده‌داری کردن ۱۵- شهرستانی در هرمزگان- حلاوت.

عمودی:

۱- تکرار یک حرف- ثروتمند- انگشت به دهان ۲- چهلمین روز - خواننده تصنیف الهه ناز- گودال ۳- منجمد- سبز مایل به خاکستری- معادل فارسی الاستیک ۴- خیر و صلاح- نوعی خویشاوندی- بینا ۵- سرمایه- برای محافظت از سوز و سرما به پیشانی می‌بندند ۶- نوعی ماهی استخوانی آب‌های شیرین- ستون دین است- مات و مبهوت ۷- رشوه‌خواری- اداره دارایی قدیم- جوی خون ۸- گرم نیست- لحظه حساس- کولاک ۹- مادر عرب- میله فلزی نازک- فیلمی به کارگردانی ویتوریو دسیکا ۱۰- دریچه کنار کاربراتور خودرو- جهان- هم‌نام ۱۱- هر چیز مکرر و قالبی- پایان و آخر ۱۲- فناوری نوین و در حال توسعه- پاک- مریض ۱۳- گوشت سرخ‌کرده که تخم مرغ روی آن بشکنند- از پیامبران الهی- پیام آسمانی ۱۴- از زیبایی‌های آسمان - سرشار- نوعی پروتئین در رشته‌های عضلانی ۱۵- موسیقی‌دان عصر ساسانی- شاخص و ممتاز- حرف ندا.

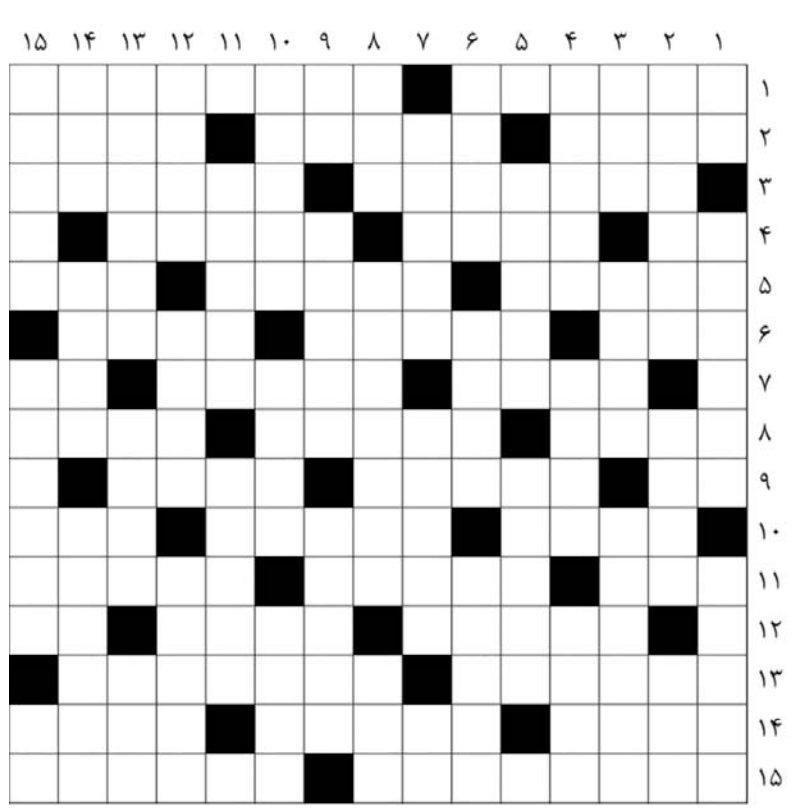

حل سودوکو سخت

۹	۳	۵	۸	۶	۷	۲	۱	۴
۱	۴	۶	۳	۹	۲	۸	۵	۷
۸	۲	۷	۱	۴	۵	۳	۹	۶
۵	۶	۴	۲	۱	۸	۹	۷	۳
۲	۹	۱	۷	۳	۴	۵	۶	۸
۳	۷	۸	۶	۵	۹	۴	۲	۱
۴	۸	۹	۵	۷	۶	۱	۳	۲
۷	۱	۲	۹	۸	۳	۶	۴	۵
۶	۵	۳	۴	۲	۱	۷	۸	۹

حل سودوکو ۲۶۰۹

۷	۳	۴	۹	۲	۶	۵	۸	۱
۵	۸	۲	۱	۴	۳	۹	۶	۷
۶	۹	۱	۷	۵	۸	۳	۴	۲
۸	۲	۷	۵	۶	۱	۴	۹	۳
۳	۱	۹	۴	۸	۷	۶	۲	۵
۴	۵	۶	۲	۳	۹	۱	۷	۸
۲	۴	۸	۳	۹	۵	۷	۱	۶
۱	۶	۵	۸	۷	۴	۲	۳	۹
۹	۷	۳	۶	۱	۲	۸	۵	۴

جدول ۳۶۱۳

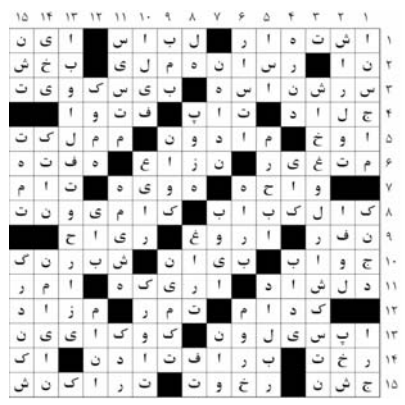

سودوکو سخت ۲۶۱۰

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۸	۵		۷				۹
		۷				۸	۵	
	۱				۹			
۵	۶				۴	۷		
		۹		۶		۲		
		۱	۹				۶	۸
			۳				۲	
	۵	۶				۳		
۳				۵		۴	۱	

سودوکو ساده ۲۶۱۰

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۵					۳			
		۴	۱	۲			۶	۷
	۶	۸	۹				۴	
		۷		۴		۹	۸	
۹	۳	۶				۱	۷	۴
	۸	۱		۳		۲		
	۱				۶	۴	۳	
۸	۴			۱	۷	۶		
			۸					۱